

ПРАГМАТИЗМ ОЦІНЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МИТНИХ ІНСТИТУЦІЙ

Невід'ємним елементом вдосконалення будь-якого процесу є система його оцінювання, яка б давала уявлення стосовно стану та динаміки його зміни. Саме тому об'єктивною необхідністю у подальшому розвитку державної митної служби України постала розробка і запровадження системи оцінювання ефективності функціонування митних органів.

В даний час значно зросли вимоги до результативності діяльності митних органів. Це пов'язано із активізацією міжнародного товарообігу і транзитних перевезень, а також із еволюцією політико-економічних та соціальних умов розвитку України. Роль аналізу та оцінки ефективності діяльності митних органів у вирішенні завдань вдосконалення митної служби в цих умовах дуже значна.

Важливим моментом у вирішенні задач оцінки діяльності митних органів є регулярний характер зазначеного процесу, що можливо забезпечити лише на основі використання сучасних комп'ютерних засобів та створення в структурі управління сучасної інформаційно-аналітичної системи. При розробці та обґрунтуванні практичних концепцій аналізу та оцінки діяльності митних органів необхідно врахувати такі властивості, що характеризують їх як складні системи: вплив значної кількості постійно діючих і випадкових факторів; наявність величезного числа інформаційних потоків і процесів різного часового темпу; наявність великої кількості різномірних підсистем; складна, рознесена в часі, взаємодія підсистем; безліч внутрішніх і зовнішніх взаємозв'язків; безліч внутрішніх і зовнішніх цілей, режимів роботи, задач і функцій; відсутність або нестача достовірної інформації відносно різних процесів і аспектів діяльності [1].

При цьому однією з найважливіших задач є встановлення показників і критеріїв ефективності, які обумовлені цільовими установками та здійсненням результативного контролю за їх рівнем та характером виконання.

Визначаючи підходи до оцінювання ефективності функціонування митних органів варто відмітити, що хоча стягування митних платежів, контроль правильності їх обчислення, своєчасності та повноти їх сплати є однією із найважливіших функцій митних органів, не менш важливими є і інші функції: створення сприятливих умов для полегшення торгівлі, сприяння транзиту, запобігання та протидія контрабанді, боротьба з порушеннями митних правил та ін. [2]. Таким чином, митна служба, представляє собою частину державного механізму, певний інструмент перетворення державної політики в життя, тобто суб'єкт державного управління. Відповідно оцінювати ефективність діяльності митної служби варто саме в управлінському аспекті - як рівень досягнення визначених цілей і завдань, успішність виконання покладених на митну службу функцій. В теперішній час функціонування митної служби максимально спрямовано на мінімізацію як сукупних витрат національної економіки, так і її трансакційних витрат, які виникають унаслідок митних процедур в пунктах пропуску через митний кордон. Зниження митних трансакційних витрат та підвищення економічної ефективності діяльності митних органів може бути забезпечене шляхом раціонального балансу між якістю контролю, що проводиться і створенням умов, які зменшують або повністю усувають перепони в транскордонній торгівлі і підвищують тим самим конкурентоспроможність вітчизняних товаровиробників [3].

Зауважимо, що проблема оцінки ефективності діяльності митних органів викликає значний інтерес у вітчизняних та зарубіжних дослідників, але є розробленою недостатньо, єдиного системного підходу до аналізу цього питання не існує. Зокрема, І. Бережнюк пропонує розглядати ефективність митної справи, виходячи з основних її функцій - економічної та правоохоронної [4]. П. Пашко вважає, що чітко визначивши показники оцінки діяльності митних органів з реалізації митної справи, можна визначити стан митної безпеки,

яка досягається через ефективну реалізацію митної справи в країні в цілому [5]. Як відзначає С. Белозерова у своїй роботі «Проблеми визначення ефективності митної справи» недостатній рівень вивчення проблеми ефективності митної справи обумовлений відсутністю однозначних підходів до критеріїв ефективності митної діяльності. Поняття «ефективність» митної діяльності - це властивість динаміки митної діяльності, «показник ефективності» - кількісна міра цієї властивості, а «критерій ефективності» - кількісна міра, яка визначає досягнення цілей митної діяльності [6]. Отже, об'єктивне та достовірне оцінювання ефективності діяльності митних органів вимагає розробки адекватних критеріїв для його проведення.

Критерій у загальновизнаному розумінні являє собою певну кількісну або якісну ознаку, на підставі якої здійснюється оцінка будь-яких явищ, проявів функціонування матеріальних і нематеріальних суб'єктів, класифікація предметів матеріального і духовного світу, це фактично «мірило», за яким виробляються ставлення та думка щодо доцільності та ефективності функціонування певного суб'єкта [7]. На думку Г. Атаманчука, критеріями ефективності є ознаки, межі сторони прояву управління, аналізуючи які можна визначити рівень і якість управління, його відповідність потребам і інтересам суспільства. Саме цим критерії відрізняються від показників, які вимірюють тільки кількісні параметри відповідних процесів, явищ тощо [8].

О. Шапран серед критеріїв ефективності державного механізму виокремлює такий критерій як результативність діяльності державного апарату. Основними складовими моделі оцінки результативності державного апарату є: об'єкт оцінювання, загальні цілі, для досягнення яких функціонує об'єкт, та конкретні завдання, виконання яких сприяє досягненню зазначених цілей; критерії - формальні ознаки для визначення ступеня виконання кожного із завдань; точні показники для вимірювання того, наскільки ці критерії задоволені; планування, збирання та оцінка даних [9].

Отже, для багатокритеріального дослідження ефективності функціонування митних органів показник якості його результатів (ефектів) повинен включати в себе мінімум три групи компонент, які характеризують відповідно можливі цільові ефекти (результативність функціонування, витрати ресурсів (ресурсомісткість функціонування) і витрати часу (оперативність функціонування). Зауважимо, що для комплексної оцінки економічної ефективності митної діяльності необхідно використовувати кількісні та якісні показники з їх диференціацією у випадку необхідності для різних рівнів управління та типів митних відносин. Така оцінка повинна відбуватись з врахуванням функціональних завдань митних органів в економічній системі.

Основними вимогами до оцінки діяльності митних органів повинні стати спрямованість показників на оцінку ефективності сприяння митних органів розвитку зовнішньоекономічної діяльності, з однієї сторони і якісний аналіз ефективної роботи митних органів - з іншої. Пріоритетами трансформації процесу оцінки ефективності діяльності митних органів повинні стати підвищення прозорості системи, публічний характер формування відомостей про результати оцінки ефективності та розробка механізму моніторингу ефективності діяльності митних органів.

Література:

1. Управление таможенным делом : учебное пособие [Электронный ресурс] / В.В. Макрусев, В.А. Черных, В.Т. Тимофеев, А.Ф. Андреев, М.В. Бойкова, И.Н. Колобова, В. Ю. Дианова, С.В. Барамзин, В.Ф. Волков ; под общей ред. В.В. Макрусева и В.А. Черных.- Режим доступа: <http://ilts.ru/files/uprtd.pdf>.

2. Митний кодекс [Електронний ресурс] : закон України [прийнято Верхов. Радою 13 березня 2012 року № 4495-УІ]. - Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.

3. Ананьева В.Н. Анализ концептуальных подходов к оценке экономической эффективности деятельности таможенных органов [Электронный ресурс].-Режим доступа: <http://elib.bsu.by/handle/123456789/45189>.

- 4.Бережнюк І.Г. Митне регулювання України: національні та міжнародні аспекти: монографія / Бережнюк І.Г.-Дніпропетровськ : Академія митної служби України, 2009.-453 с.
- 5.Пашко П.В. Митна політика та митна безпека України / П.В. Пашко, П.Я. Пісной // Фінанси України. - 2006. - № 1. - С. 74-85.
- 6.Андреев А.Ф. Основы теории управления / А.Ф. Андреев. - СПб: Интермедия, 2013. - 203с.
- 7.Оболенський О.Ю. Державна служба / О.Ю. Оболенський. - К. : КНЕУ, 2006. - 472 с.
8. Атаманчук Г.В. теорія державного управління : курс лекцій / Г.В. Атаманчук. - М. : Юрид. Лит., 1997. - 400 с.
9. Шапран О.Ю. Модель оцінювання діяльності державного апарату: практичний аспект [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/dutp/2006-2/txts/DERJAVNA%20SLUJBA%5C07soyapa.pdf>.

Марія Григорів

Коломийський політехнічний коледжу НУ «Львівська політехніка»
Науковий керівник викладач-методист Медведюк Н.М.

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ У 2016 РОЦІ

Усі місцеві бюджети є самостійними, що забезпечується закріпленням за ними відповідних джерел доходів бюджету, правом місцевих органів влади визначати напрями використання бюджетних коштів відповідно до законодавства України, правом відповідних місцевих рад самостійно і незалежно одне від одного розглядати та затверджувати відповідні місцеві бюджети.

На даний час в рамках реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні проводиться активна робота по формуванню спроможних територіальних громад. Бюджети об'єднаних територіальних громад, що створюються згідно із законом та перспективним планом формування територій громад, матимуть прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом.

Бюджети громад отримують у 2016 році більше надходжень від податку на доходи фізичних осіб (ПДФО), натомість навантаження на заробітні плати українців зменшується.

У 2015 році територіальні громади збирали 25% від ПДФО, зараз вони мають прямі бюджетні розрахунки і 60% від податків на доходи фізичних осіб. 100% єдиного податку, податку на нерухомість, податку на землю залишається у місцевих бюджетах. Збільшено акциз на алкоголь та тютюн. Такі заходи дали можливість для збору більших коштів у громаді.

За статистичними даними до місцевих бюджетів Івано-Франківської області в січні-жовтні 2016 року надійшло 2569,4 млн. грн. податкових платежів, що на 845,1 млн. грн. більше ніж у відповідному періоді 2015 року.

Основним джерелом наповнення місцевих бюджетів залишається податок на доходи фізичних осіб, його питома вага в загальних надходженнях становить 52 %. Загалом за січень-жовтень 2016 року цього податку до місцевого бюджету надійшло 1335 млн. грн., що більше на 461,1 млн. грн. ніж за аналогічний період 2015 року.

Наступними за рівнем надходжень стали: плата за землю – 348,9 млн. грн. що на 126,5 млн. грн. більше, акцизний податок з роздрібного продажу суб'єктами господарювання підакцизних товарів – 279,7 млн. грн., що на 98,2 млн грн більше, єдиний податок – 262,5 млн грн що на 87,2 млн грн більше, екологічний податок – 215,6 млн грн, що на 57 млн грн більше, ніж у відповідному періоді минулого року.

За користування лісом, надрами й водою бізнесмени Прикарпаття заплатили до бюджету майже 42,9 млн грн. Зокрема, частка рентної плати за використання лісових